

LANDSTINGSPLAN 2018



Bilaga:
Budget 2018 Finansplan 2018-2021

LS 2017-xx-xx
LF 2017-xx-xx
LDxx/xxxxxx



Landstinget
DALARNA

Innehållsförteckning

Ett jämlikt Dalarna – för friskare och tryggare liv	3
Prioriteringar	4
Övergripande mål.....	5
Hälsa och livsvillkor i Dalarna	7
Utmaningar	12
Uppföljning	17

Vision

Ett jämlikt Dalarna – för friskare och tryggare liv

Landstingets vision är ett Dalarna där alla människor är jämlika. I vårt län tar vi ansvar för varandra, för att så många som möjligt ska få leva långa och friska liv.

Landstingets verksamheter genomförs av arbetet att identifiera, utvärdera och förebygga ojämlikheter i hälsa, samt kompensera för de skillnader som existerar.

Allt landstinget gör är lättillgängligt, håller hög kvalitet och utgår ifrån att medborgarnas självbestämmande och integritet respekteras. Oberoende av klass, kön, könsöverskridande identitet/uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder har alla samma rättigheter och ges ett bra bemötande.

I Dalarna främjar vi att nya människor, perspektiv och kulturer tar plats i vårt gemensamma samhälle. Genom människors olikheter berikas hela länet.

Landstinget drivs på ett hållbart sätt. Digitaliserings utveckling och spridning möjliggör större

medverkan och inflytande för var och en som behöver landstingets tjänster. Vi tar ansvar både för den interna miljön i landstinget för medarbetare och medborgare men också den externa genom att undvika påverkan på klimatet.

Inom Landstinget Dalarna får medarbetarnas idéer blomstra och engagemang tas tillvara. Så tar vi oss också an framtidens utmaningar. Genom kontinuerlig förnyelse och anpassning välkomnar vi nya kunskaper och tekniska framsteg. Landstinget Dalarna tillgodoser de behov som människor har, och tillfredsställer inte enbart efterfrågan.

Vi bidrar alla till finansieringen genom vårt solidariska skattesystem och de samlade resurserna ska användas på ett ansvarsfullt och ändamålsenligt sätt. För att klara landstingets långsiktiga åtaganden behövs varje år ett ekonomiskt överskott.

Hos Landstinget Dalarna behöver ingen strida för att få rätt vård när hen är sjuk. Här kan alla vara trygga och känna framtidstro.



Prioriteringar

Jämlikhet

Landstingets verksamheter ska arbeta särskilt med att identifiera, utjämna och förebygga ojämlikheter i hälsa, samt kompensera för de skillnader som existerar.



Medarbetare

Landstinget Dalarna ska vara en attraktiv arbetsgivare som i huvudsak bemannas med egen anställd personal. Behovet av inhyrd personal ska minimeras. Alla medarbetareskompetenser ska tas till vara och utvecklas.



Ekonomi

Landstinget Dalarna ska ha en långsiktigt hållbar ekonomi och verksamheter som ryms inom tillgänglig ekonomisk ram, för att klara framtidens medicinska och tekniska utveckling. Detta ska göras på ett sätt som samtidigt säkerställer patientsäker vård.



Övergripande mål

Jämlikhet och hållbarhet

- Jämlikhets- och jämställdhetsarbetet ska vara centralt, på alla nivåer och inom alla områden i Landstinget Dalarna.
- Skillnaden i medellivslängd kommuner i Dalarna emellan ska minska. Skillnad i medellivslängd på grund av utbildningsnivå ska minska.
- Under de närmsta åren ska samtliga medarbetare erbjudas fördjupade kunskaper i jämställdhet. Ett särskilt prioriterat område är att minska mäns våld mot kvinnor samt våld i nära relationer. All verksamhet ska vara delaktig i detta arbete.
- Demografisk utveckling gynnar Dalarna, landstinget ska bidra till att ta tillvara möjligheter som ny sammansättning av befolkningen innebär. Kompetens valideras, generationer lär av varandra, varje människa får vara med och bidra.
- Landstinget ska aktivt verka för en bred, tillgänglig och kvalitativ kultur- och bildningsverksamhet i hela Dalarna. Fler människor ska nås av landstingets kultur- och bildningsverksamhet, särskilt barn och unga.
- Samtliga verksamheter i landstinget ska bidra till det hälsofrämjande och förebyggande arbetet.
- Landstinget Dalarna ska bidra till internationella och nationella klimat- och miljömål samt till Dalarnas miljömål.
- Alla verksamheter ska arbeta systematiskt för att minska landstingets totala klimat- och miljöpåverkan.
- Landstinget Dalarna ska även fortsättningsvis ha bland Sveriges mest energieffektiva fastighetsbestånd samt intensifiera arbete med energieffektivisering även inom övriga områden.

Medarbetare

- Landstinget Dalarna ska vara en föregångare som arbetsgivare när det gäller att främja den goda och hälsosamma arbetsplatsen och öka personalens delaktighet.
- Varje anställd ska ha arbetsuppgifter som motsvarar hens kompetens, rätt person är på rätt plats.
- Landstinget Dalarna ska bemanna all verksamhet med egen personal och därmed bli oberoende av inhyrd vårdpersonal.
- Sjukfrånvaron ska minska.
- Alla som vill arbeta heltid i Landstinget Dalarna ska ges möjlighet att göra det.

Finansiering/Ekonomi

- Landstinget Dalarna ska ha en kostnadseffektiv hushållning av resurser. Den verksamhet som Landstinget Dalarna bedriver ska vara ekonomiskt ansvarsfull och långsiktig.
- Produktiviteten ska öka.
- Kostnadsutvecklingen ska hållas låg.
- Landstinget Dalarna ska ha ett positivt ekonomiskt resultat varje år.
- Likviditeten, exklusive placerade pensionsmedel, ska fortlöpande ha en positiv utveckling och garantera kortsiktig betalningsberedskap.

Organisation

- Alla verksamheter har den enskilda människan i centrum. Inom hälso- och sjukvårdens verksamheter finns ett tydligt personcentrerat förhållningssätt.
- Landstinget Dalarnas organisation ska vara tydlig för invånarna och lätt att förstå.
- Det hälsofrämjande arbetet ska prioriteras och

insatser ska riktas mot socioekonomiskt svaga grupper, där risken är högre för ohälsa.

- Alla verksamheter ska kännetecknas av utvecklingsfokus, kvalitet, dialog och samverkan.
- Digitaliseringen ska gynna hela Dalarna. Digital teknik ska i första hand användas för att förebygga ohälsa, höja kvaliteten, öka tillgängligheten och förbättra arbetsmiljön för

personalen. E-hälsa ska bli en naturlig del av vården.

- Tillgängligheten till landstingets verksamheter ska förbättras årligen.
- Primärvårdens andel av de totala resurserna för hälso- och sjukvård ska öka över tid.
- Marknadsandelen för kollektivtrafiken och det kollektiva resandet ska öka.



Hälsa och livsvillkor i Dalarna

Hälsan allt bättre, men inte för alla – hälsoklyftorna växer

Hälsoutvecklingen hos Dalarnas befolkning är i stort sett positiv. Medellivslängden ökar, likaså andelen som anger sitt allmänna hälsotillstånd som bra. Den goda hälsan är dock inte jämnt fördelad i befolkningen, skillnaderna förklaras huvudsakligen av att hälsans sociala bestämningsfaktorer är ojämnt fördelade i länet. Det handlar om sådant som utbildning, inkomstnivå, anknytning till arbetsmarknaden, tillgång till service men också om sociala nätverk. Det finns ett nära samband mellan hälsa och välfärd eftersom goda levnadsförhållanden och livsvillkor är förutsättningar för en god folkhälsa.

Vid sidan av hälsoskillnader mellan olika socioekonomiska grupper finns även skillnader som kan kopplas till exempelvis kön, funktionsnedsättning och etnisk tillhörighet. Samhällsförändringar som t.ex. en ökande migration, urbanisering och en åldrande befolkning medför också särskilda utmaningar i arbetet med att nå en jämlik hälsa i befolkningen.

Skillnaderna i hälsa har ökat de senaste decennierna i Sverige och Dalarna. Till exempel är återstående medellivslängd vid trettio års ålder mer än fem år kortare bland både kvinnor och män med kort utbildning jämfört med kvinnor och män med lång utbildning. För kvinnor med endast förgymnasial utbildning har hälsovinster i stora delar uteblivit de senaste decennierna.



Sänkt allmänt hälsotillstånd – en förlust av mänsklig potential och risk till för tidig död

Mer än 40 000 personer eller 26 % av Dalarnas befolkning i åldrarna 16-64 anger att de besväras av långvarig sjukdom som innebär nedsatt arbetsförmåga. Liksom i övriga landet är problemen vanligare i gruppen med endast förgymnasial utbildning. I Dalarna ses därtill att män med gymnasial utbildning samt både män och kvinnor med eftergymnasial utbildning anger

nedsatt arbetsförmåga i signifikant högre grad än riket i övrigt.

Skillnader i hälsa uttrycks i genom skillnader i medellivslängd. Det råder skillnad i medellivslängd mellan befolkningen i Dalarnas kommuner, för både kvinnor och män (Diagram 1a & 1b).

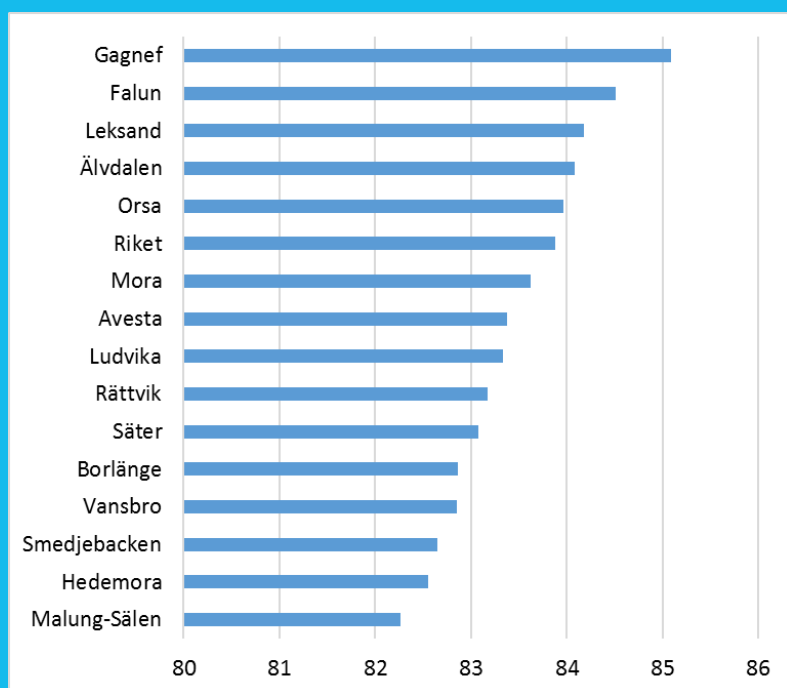


Diagram 1a.

Den förväntade medellivslängden från 0 års ålder hos kvinnorna i Dalarnas kommuner under mätperioden 2012-2016.

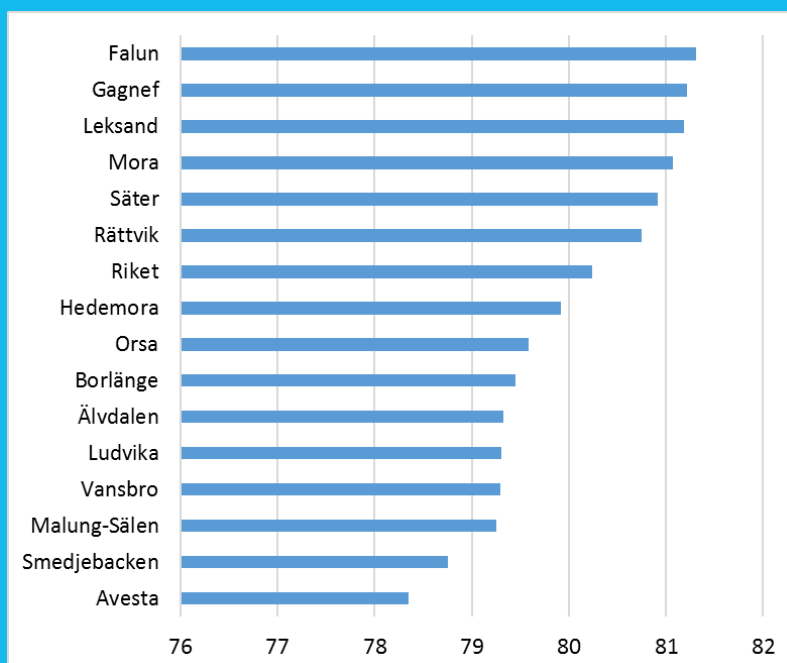


Diagram 1b.

Den förväntade medellivslängden från 0 års ålder hos männen i Dalarnas kommuner under mätperioden 2012-2016.

Högt blodtryck och diabetes vanligare hos de med kortast utbildning

Hälsoklyftorna mellan socioekonomiska grupper är tydliga nästan oavsett hälsoproblem. Det gäller särskilt högt blodtryck (diagram 2) och diabetes. Den största riskgruppen är personer med enbart förgymnasial utbildning.

De största sjukdomsgrupperna

De sjukdomsgrupper som belastar Dalarnas befolkning mest är hjärt-kärlsjukdomar, cancer-sjukdomar och psykiska sjukdomar (diagram 3). Tillsammans svarar de för cirka 50 procent av den totala sjukdomsbördan. Riskgrupperna är även här personer med enbart förgymnasial utbildning.

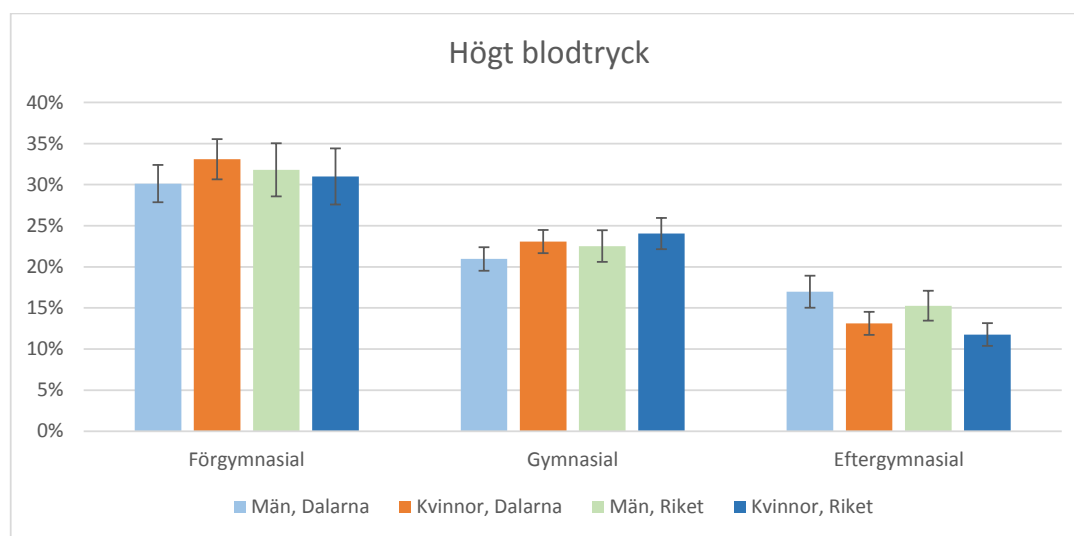


Diagram 2. Personer med enbart förgymnasial utbildning uppvisar dubbelt så hög förekomst av högt blodtryck (ca 30 %) som personer med eftergymnasial utbildning (ca 15 %). Bilden för Dalarna är samstämmig med resten av landet (Hälsa på lika villkor – Dalarna 2014).

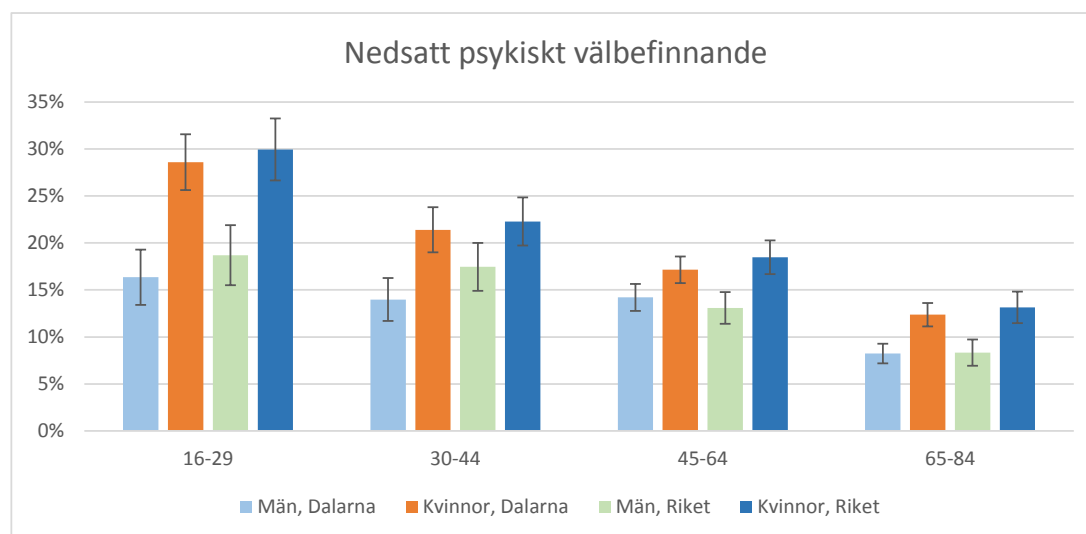


Diagram 3. Nedsatt psykiskt välbefinnande är särskilt vanligt hos unga kvinnor (Hälsa på lika villkor – Dalarna 2014).

Barns ohälsa – en förlust för alla – kräver ökad samverkan

Även när det gäller t.ex. tandhälsa, fetma och allmänt hälsotillstånd slår de socioekonomiska skillnaderna igenom. Det gäller även barn. UNICEF:s rapport om barns situation hos OECD-länderna när det gäller inkomst, utbildning, hälsa och välbefinnande, visar att Sverige tillhör de länder som fallit mest i rankingen – till 23:e plats av 35 länder - efter att tidigare placerat sig bland toppländerna. Det är samhällets förmåga att möta behoven hos de mest utsatta barnen som sviktar. Följderna för barnet kan bli avbruten skolgång, missbruk, kriminalitet och arbetslöshet och därmed en förlust för oss alla.

Landstinget Dalarna har ett ansvar i implementeringsprocessen av det nya nationella barnhälsovårdsprogrammet. Det nya BHV-programmet innehåller såväl universella insatser till alla barn och familjer samt riktade insatser vid behov. Utifrån barnets och dess familjs perspektiv hanteras barnets hälsa, utveckling och livsvillkor, barnkonventionen, etik, jämlikhet, genus samt förändringar i samhällsutvecklingen. Ett fungerande samarbete med t.ex. socialtjänst, barnpsykiatri, förskola, tandvård och barnsjukvård betonas i det nya BHV-programmet.

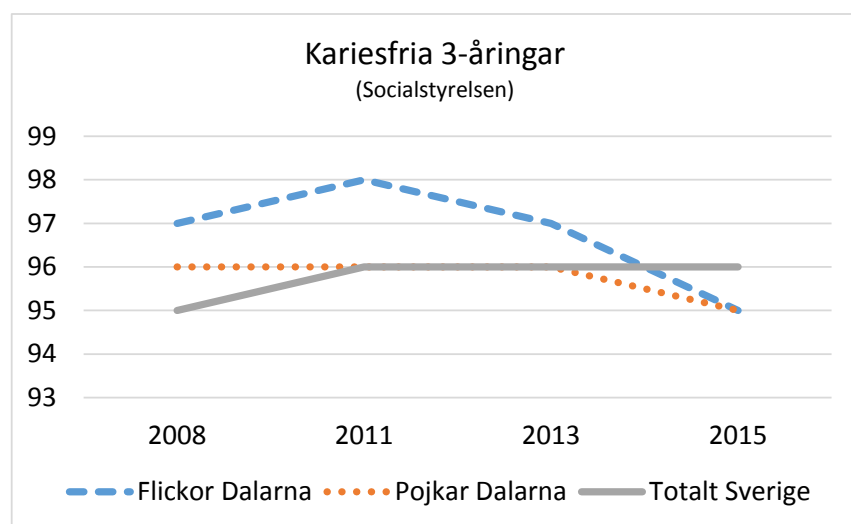


Diagram 4. Tandhälsan bland unga förbättras i Sverige men bland förskolebarn ses dock en svag negativ trend där allt fler barn har karies i mjölk tänderna. Så även i Dalarna som dessutom har en något sämre utveckling än landet totalt. Ökningen av karies i mjölk tänderna bör föranleda en översyn över möjliga kariespreventiva strategier och åtgärder. De starkaste riskfaktorerna bland barn och unga för att få karies är av socio-ekonomisk karaktär: att ha föräldrar från länder utanför Norden och Västeuropa, att familjen får ekonomiskt bistånd, att föräldrarna har högst grundskoleutbildning, att föräldrarna är unga och själva har dålig tandhälsa.

För en mer personcentrerad vård

Befolkningens hälsoutveckling och ohälsans mönster ställer nya krav på vårdens kompetens och arbetsformer, inte minst i metoder för att stödja patientens tilltro till sin egen förmåga. Den psykiska ohälsan ökar och allt fler äldre lever med kronisk sjukdom. De växande skillnaderna i hälsa mellan olika grupper kopplar till stressrelaterad ohälsa och bristande hantering av stress inklusive ogynnsamma levnadsvanor. Skillnader i hälsoförståelse och skillnader i inre och yttre resurser påverkar patienters vanor att söka vård, att Hälso- och sjukvården får i allt högre grad hantera patienter med sammansatta och komplexa vårdbehov.

Sjukvårdens strukturer och organisation måste stödja och underlätta det samspel mellan patient och vårdpersonal där vårdbehov identifieras och beslut om diagnostik, behandling och rehabilitering fattas för att uppnå högsta effektivitet och kvalitet i vården. Ett systematiskt utvecklingsarbete för en mer personcentrerad vård med ett hälsofrämjande förhållningssätt, som Landstinget Dalarna beslutat om att inleda, är ett viktigt led för att uppnå detta.

Genom digitaliseringen och spridningen kan vården bli effektivare och komma närmare invånarna vilket innebär större medverkan och inflytande för var och en när det gäller allt från prevention, tidig upptäckt och diagnos till behandling. Det betyder att allt större del av människors vårdbehov kan tillgodoses utanför sjukhusen.

Mer samverkan och hälsofrämjande samhällen för äldres behov

Att säkra vård och omsorg för de mest sjuka äldre framstår allt mer som en av de största utmaningarna. I Närsjukvårdsutredningen och det landstingsinterna arbetet Bättre liv för sjuka äldre finns en rad rekommendationer om viktiga åtgärder. En åtgärd handlar om att stödja utvecklingsområdet E-hälsa med fokus på kvalitetsvinster för sjuka äldre. En annan handlar om fortsatt utveckling av en gemensam samverkansplattform för slutenvården, primärvården och länets kommuner för en mer sammanhållen vård och omsorg. I den nationella utredningen Effektiv vård går liknande rekommendationer att läsa.

Det är också angeläget med ett systematiskt hälsofrämjande arbete som involverar hela samhället för att hos en åldrande befolkning kunna öka antalet år med bevarad funktion samt minimera sjukdomstiden.

Utmaningar

Jämlikhet och hållbarhet

Vi som lever idag har ett ansvar att lämna över samhället till nästa generation minst lika bra som det var när vi fick det till låns. Därför ska jämlikhet och hållbarhet genomsyra allt vi gör.

Landstinget ska arbeta med ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet för att utveckla Dalarna för framtiden.

Social hållbarhet

Landstinget har visionen om ett Dalarna där alla människor är jämlika. För att åstadkomma detta ska landstinget arbeta med att identifiera, utjämna och förebygga ojämlikheter i hälsa, samt kompensera för de skillnader som existerar.

Särskilt viktigt är barnperspektivet. När vi minskar skillnader mellan barn kan vi på bästa sätt använda våra gemensamma resurser och få bäst utfall. Därför ska en särskild plan för att minska skillnader i hälsa hos barn göras. För att arbeta strukturerat för jämställdhet använder landstinget sig av SKL:s checklista för jämställdhetsanalys vid all beredning, beslutsfattande och uppföljning.

Landstinget ska skapa förutsättningar för god folkhälsa och stödja invånarna till hälsosamma livsvanor. Det fysiska och psykiska välbefinnandet hos befolkningen ska stärkas. Genom ett strategiskt och i verksamheterna integrerat folkhälsoarbete ökar möjligheterna till ett friskare, tryggare och rikare liv där vi gemensamt förebygger sjukdomar. Utöver förbättrad hälsa för människorna ger det också en lägre kostnadsutveckling för samhällets sjukvårdskostnader. Samtliga verksamheter i landstinget ska därför bidra till det hälsofrämjande arbetet och utifrån sina perspektiv bidra till landstingets mål.

Olika grupper av människor i samhället stärks och utvecklas av att mötas. När den demografiska sammansättningen i Dalarna utvecklas ska landstinget vara en självklar del i arbetet att ta tillvara alla människors unika kompetenser. Integration är en rörelse där alla människor är

inblandade, därför ska Landstinget Dalarna på olika sätt bidra till ett samhälle präglad av mångfald, demokrati och alla människors lika värde. Detta konkretiseras bland annat genom Landstinget Dalarnas uppdrag för det samiska och finska förvaltningsområdet.

Ekologisk hållbarhet

Landstinget ska ta ett långtgående ansvar för en hållbar utveckling och miljö- och hållbarhetsarbetet ska vara en integrerad del i all verksamhet. Landstinget ska fortsätta arbetet för att uppnå Dalarnas miljömål. Landstingets syn på hållbar utveckling följer Agenda 2030 och FN:s 17 hållbarhetsmål och en struktur för detta ska arbetas fram och planteras med befintligt arbete.

Arbetet med att minska landstingets växthusgasutsläpp ska fortsätta, bland annat genom omställning för att destruera lustgas samt ställa om transporter mot ökat fossilfritt resande. Det kommer också att vara fokus på att arbeta med avfallsfrågorna.

Åtgärder ska arbetas in i befintliga rutiner för att anpassa verksamheten inför kommande klimatförändringar.

Arbetet med att energieffektivisera byggnader ska fortsätta genom att styra kravnivåer på byggnader och dess system mot fastställda hållbarhetskrav. Landstinget Dalarna ska även fortsättningsvis ha bland Sveriges mest energieffektiva fastighetsbestånd. Arbetet med energieffektivisering inom hela landstinget kommer att intensifieras.

Inom hälso- och sjukvården är målet att minska kemikalie- och antibiotikaanvändningen. Ett fortsatt fokus är hållbara upphandlingar för att om möjligt välja bort produkter som kan innehålla miljö- och hälsoskadliga ämnen, exempelvis leksaker, madrasser, kuddar, textilier men även sjukvårdsmaterial. Maten som serveras på sjukhusen och folkhögskolorna ska i allt högre grad vara ekologisk.

Ekonomisk hållbarhet

Under 2015 genomfördes en genomlysning av hälso- och sjukvården samt övriga landstingsverksamheter. Den resulterade i en struktur- och förändringsplan som syftar till en långsiktigt hållbar hälso- och sjukvård som ryms inom tillgänglig ekonomisk ram. Under planperioden måste samtliga verksamheter och medarbetare fokusera samt involveras för att klara den uppgiften.

Landstinget Dalarna ska ha en långsiktigt hållbar ekonomi och verksamheter som ryms inom tillgänglig ekonomisk ram. Detta ska göras på ett sätt som samtidigt säkerställer:

- En patientsäker hälso- och sjukvård.
- Att Landstinget Dalarna är en attraktiv arbetsgivare som klarar av att bemanna hälso- och sjukvården med kompetent personal. Detta för att uppnå kontinuitet och trygghet för såväl personal som länets patienter och invånare.

För att uppnå och säkerställa dessa uppdrag krävs fortsatt enträget arbete, prioriteringar och väl övervägda beslut. Efter 2016 kan det konstateras att pågående förändringsarbete når goda ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat, att hårt arbete lönar sig. Alla som verkar inom landstinget, både i professionen och politiken, har en stor uppgift i att fortsätta leverera förändring för en hållbar och jämlik framtid.

Under 2016 implementerades en ny planerings- och styrmodell som en viktig grund för att uppnå landstinget Dalarnas vision och mål. Modellen skall under planperioden utvärderas och kvalitets-säkras i förhållande till dess syfte och funktionalitet. Former och metoder för arbete med prioriteringar och bemanning, kompetens, behöver utvecklas som viktiga bidrag till en effektiv planering och styrning. Hög produktivitet och effektivitet behöver säkerställas genom goda metoder för uppföljning.

Medarbetare

Kompetent och engagerad personal är en förutsättning för att klara den goda verksamhet medborgarna är i behov av. Landstinget ska därför vara en attraktiv arbetsgivare som ger medarbetarna möjlighet att utvecklas inom sitt yrke. Anställda inom Landstinget Dalarna ska

ha konkurrenskraftiga anställningsvillkor och en löneutveckling i nationell topp.

En av de största utmaningarna Landstinget Dalarna står inför som arbetsgivare är generationsväxlingen. För att klara utmaningen ska rekrytering av ny personal vara långsiktig och strategisk, samtidigt som arbetsplatserna hela tiden måste utvecklas för att behålla den personal vi har. En viktig resurs som landstinget ska ta tillvara är alla människor som kommit till Sverige med en utbildning från ett annat land. Ett kraftfullt arbete för validering av kompetens måste upprättas, i nära samarbete med de fackliga organisationerna.

Alla medarbetare ska känna att deras kompetens tas till vara på rätt sätt. För en god arbetsmiljö, ett hållbart arbetsliv samt en mer effektiv verksamhet måste all personal ha arbetsuppgifter som motsvarar respektive persons kompetens. Som anställd ska man ha möjlighet att utvecklas inom sitt yrke och samtliga anställda ska ha en personlig utvecklingsplan. Alla anställningar ska i grunden alltid vara heltid men som medarbetare ska man i görligaste mån kunna anpassa sin tjänstgöringsgrad utifrån de förutsättningar man själv har.

Våra chefer har en viktig roll i att skapa hållbara och attraktiva arbetsplatser. Ledarskapet spelar en avgörande roll för hur väl medarbetarna lyckas bidra till verksamhetens mål. Därför ska även cheferna kontinuerligt ges stöd och kompetensutveckling.

Landstingets arbetsplatser ska kännetecknas av delaktighet och möjlighet till påverkan. På så vis skapas en god psykosocial arbetsmiljö. Utöver detta ska landstinget ha en god fysisk arbetsmiljö. Arbetet med att minska sjukskrivningar är prioriterat.

Landstinget ska vara en aktiv partner på arbetsmarknaden som ger attraktiva möjligheter till utbildning och arbete. Ett sätt för att fler ska kunna gå från arbetslöshet till arbete är så kallade extratjänster. Idag finns många människor inom jobb- och utvecklingsgarantin eller är nyanlända till Sverige. Landstinget ska se extratjänster som en resurs som både förstärker verksamheten, arbetsmarknaden och den enskilde individen. På lång sikt kan det leda till bättre generationsväxlingar och på kort sikt underlätta för befintlig

personal med enklare arbetsuppgifter som inte kräver utbildning eller handledning.

Barn och Unga

Enligt FNs barnkonvention har varje barn rätt att åtnjuta en god hälsa, rätt till delaktighet och social trygghet. Barnperspektivet ska genomsyra landstingets samtliga verksamheter.

Det finns stora skillnader barn emellan kopplat till föräldrars socioekonomiska situation och samhället har ett ansvar att göra något åt detta. Landstinget Dalarna ska därför genomsyras av arbetet att identifiera, utjämna och förebygga ojämlikheter i hälsa hos barn och unga, samt kompensera för de skillnader som existerar.

Barn och unga ska respekteras och vara delaktiga i beslut som rör dem eller nära anhöriga. Det är också viktigt att barn och ungas eventuella hälsorisker uppmärksammas tidigt.

Den psykiska ohälsan hos barn och unga ökar i samhället. Vård och behandling av barn och unga ska utvecklas och vårdnivåerna tydliggöras. När det gäller barn och unga är den tidiga interventionen viktig. Barn och unga och deras närstående ska få rätt och adekvat hjälp inom rimlig tid och på rätt vårdnivå. Landstinget Dalarna ska fortsätta att utveckla stödet inom primärvården för barn och unga med psykisk ohälsa.

Landstinget Dalarna ska tillsammans med länets kommuner intensifiera det gemensamma arbetet med familjecentraler. Arbetet ska, som beskrivet i en strategi fastställd av landstingets hälso- och sjukvårdsnämnd, både utveckla de familjecentraler som finns idag och syfta till att bilda nya.

Längre liv

Människor lever längre idag än någonsin tidigare, en utveckling landstinget på alla sätt ska verka för att stärka. För att befolkningen ska bibehålla god hälsa och livskvalitet under hela livet är förebyggande och hälsofrämjande insatser i tidig medelålder viktiga för äldres hälsa. Fysiska, sociala och kulturella aktiviteter är viktiga för god fysisk och psykisk hälsa och livskvalitet.

Äldre med psykisk ohälsa ska få ett bättre mottagande och en kartläggning ska göras av eventuella åldersrelaterade skillnader vid val av be-

handlingsmetoder hos äldre med psykisk ohälsa. Metoder ska utvecklas för att snabbare uppmärksamma psykisk ohälsa hos äldre och behandling sätts in.

Ett systematiskt hälsofrämjande arbete som involverar hela samhället är viktigt för att ytterligare kunna öka antalet år med god hälsa hos en åldrande befolkning.

Utveckling av digitala tjänster för ökad tillgänglighet är en prioritet, jämte en förbättrad samverkan med länets kommuner.

Bildande av länsregion

Landstinget Dalarna och Region Dalarna beslöt i december 2015 att ett arbete skulle inledas i syfte att Dalarna skulle vara en länsregion 2019. Syftet med bildandet av en länsregion är att skapa en kraftfull och effektiv organisation, med ett direktvalt fullmäktige, som tillsammans med länets kommuner, kan skapa goda förutsättningar för bland annat hälso- och sjukvården, den regionala utvecklingen och kollektivtrafiken.

Ett direktvalt regionfullmäktige, med egen beskattningsrätt och ett tydligt ansvar, ger förutsättningar för ett starkt ledarskap i Dalarna. Legitimitet skapas även genom länsregionens nära samverkan med länets kommuner, näringsliv, högskolor och universitet, angränsande regioner, statliga myndigheter och organisationer verksamma i regionen.

Bildande av en länsregion har flera viktiga beståndsdelar:

- Starkare demokratiskt inflytande över utvecklingsfrågorna
- Samlat ansvar för den regionala utvecklingspolitiken
- Bättre samordning, starkare planeringsförmåga och större beslutskraft
- Större förhandlingsmakt
- En samlad internationell samverkan
- Kommunalt inflytande

Genom att länets kommuner ges inflytande i beredningsprocesser inför beslut som rör dem och länsregionen stärks det regionala ledarskapet ytterligare. För att nå målet med en stark region är det mycket viktigt med en väl utvecklad dialog och samverkan mellan länsregionen och länets kommuner inom flera ansvarsområden i syfte att ge ett kommunalt inflytande.

Kollektivtrafik

Landstinget Dalarna kommer i och med regionbildningen att ta över ansvaret för kollektivtrafiken i Dalarna.

Kollektivtrafiken på väg och järnväg är en viktig förutsättning för att människors vardag ska fungera och den regionala utvecklingen i Dalarna. För kvinnor, pensionärer och unga är kollektivtrafiken särskilt viktig och den utgör därmed ett viktigt verktyg för att motverka socio-ekonomiska skillnader. En väl utbyggd kollektivtrafik berikar människors liv och utvecklar regionen genom att möjliggöra pendling till arbete och studier och stimulerar turistnäring och kulturbesök och andra fritidsaktiviteter. I denna strävan är en ökad marknadsandel för kollektivtrafiken och ett ökat kollektivt resande angelägna mål.

Region Dalarna är nuvarande regional kollektivtrafikmyndighet i Dalarna och har därmed ett myndighetsansvar i enlighet med lagen om kollektivtrafik (2010:1065) för länets kollektivtrafik. Det innebär att fatta beslut om allmän trafikplikt och formulera ett trafikförsörjningsprogram som belyser Dalarnas behov av kollektivtrafik och utifrån det forma mål och visioner. Till programmet hör även en trafikförsörjningsplan där man mer detaljerat redovisar trafikarbetet, dess kostnader och resandeutveckling de är också de som ansvarar för genomförandet av trafikarbetet och dess utveckling utifrån de direktiv som ges.

Arbetet med att flytta över myndighetsansvaret till Landstinget Dalarna kommer att påbörjas redan under år 2017.

Forskning och utveckling

Landstinget Dalarna ska genomsyras av framtidstro och utveckling. Genom satsningar på forskning och ny teknik ska våra verksamheter kontinuerligt förbättras och effektiviseras. Genom forskning produceras kunskap som bidrar till bätt-

re behandlingsmetoder och ökad hälsa för personer som är i kontakt med hälso- och sjukvården. Patientnyttan en grundläggande utgångspunkt.

Genom satsning på forskning och samverkan i forskning med Högskolan Dalarna, andra lärosäten och andra Landsting i regionen kan vi tillsammans utveckla Dalarna för framtiden. Vi deltar i arbetet med att bygga stödstrukturer för forskning som bidrar till en attraktiv och stärkt ställning för regionen. Satsningen på klinisk forskning följs upp på lokal och regional nivå genom mätbara mål. För att bibehålla vetenskapligt kompetent personal ska karriärvägar tydliggöras och kommuniceras. Patienters erfarenhet och kunskap tas tillvara i olika sammanhang. Detta stödjer också arbetet för en mer personcentrerad vård.

Investeringar

Landstinget Dalarna ska ha funktionella, trivsamma och effektiva lokaler. Landstingets fastigheter har fler möjligheter att ta vara på. Den medicinska utvecklingen går framåt och utvecklar vård och hälsa. Energi- och klimatsmarta lokaler ger en bättre miljö och ekonomi. Landstingets lokaler ska vara tillgängliga och bra att vistas i för både personal och medborgare.

Investeringstakten ska öka och ambitionsnivån höjas. Därför kommer landstinget under de kommande åren behöva göra stora investeringar. Investeringar som kommer gynna Dalarnas positiva utveckling. Den högre investeringstakten ska ge ny medicinsk teknik, smartare lokaler samt bättre arbets- och vårdmiljö.

Redan idag är landstingets fastigheter bland de bättre i energieffektivitet, men ska bli ännu bättre. Landstinget kommer både behöva modernisera och bygga helt nytt. Primärvården kommer särskilt beaktas. Digitalisering kräver nya fastighetslösningar och medicinsk teknik, både i vården och landstingets andra verksamheter. Särskilt måste kopplingen till patientens hem och vardag bli tydlig.

Dagens vårdfastigheter är en plats för sjukdom – i framtiden också en plats för hälsa. Patientens upplevelse av vården och vårdmiljön blir central och därmed mjuka värden som trygghet, sammanhang och kontinuitet. Landstingets fastigheter och den medicintekniska utrustningen



ska utformas för att på bästa sätt kunna stödja gemensam process för hälsa och sjukvård mellan patienter, deras anhöriga, vårdpersonal och andra aktörer i samhället.

Digitalisering

Landstinget Dalarnas digitala invånartjänster ska vara pålitliga, säkra och lätta att använda. De ska stödja och utveckla delaktighet och kommunikation, förbättra tillgängligheten till landstingets verksamheter samt minska administration för medarbetarna.

Digital teknik kommer i grunden förändra vården i Sverige och Dalarna till det bättre. Landstinget Dalarna ska systematiskt använda digital teknik i hälso- och sjukvården för att förbättra hälsan hos befolkningen. Digital teknik ska i första hand användas för att förebygga sjukdomsfall, höja den medicinska kvaliteten, öka tillgängligheten till vården och förbättra arbetsmiljön för vård- och omsorgspersonal. Dessutom kan enskilda individer få nya verktyg för att engagera sig i och sköta sin hälsa eller i vården av en nära anhörig.

Uppföljning

Systematisk planering och styrning

I bilden presenteras tidsmässigt vad som utgör den systematiska planering och styrning som

Landstinget Dalarna säkerställt under 2017. Bilden visar veckovis, de aktiviteter som ska genomföras årligen.

Årshjulets "ledstång"

v. 1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Verksamhetsberättelse	Riskhantering	Lönesamtal (dialogmodell)	Om-, när-, invärldsanalys	Riskhantering	Ev tillägg handlingssplan	Åskning investeringar	Dialoger i linjen	Lönesamtal (återkopplande)	Ledningens genomgång	Riskhantering	Dialoger i linjen	
MR												
Agera				Agera				Agera				Agera
Informera & kommunicera				Informera & kommunicera				Informera & kommunicera				
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Egenkontroll: uppföljning			Utkast landstingsplan	Dialoger i linjen	Målbilder	Riskhantering	Verksamhetsplanering					Dialoger i linjen
PR				MR								
Agera				Agera				Agera				Agera
Informera & kommunicera				Informera & kommunicera				Informera & kommunicera				
27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39
	Beslut landstingsplan	Måldelning			Tidplan/info vp o budget	Aktiviteter identifieras	Budgetarbete	Sommarrapport	Löneutvärdering/analys/behov	Rapport Riskhantering	Dialoger i linjen	MU-samtal startar
DR					PR							
Agera				Agera				Agera				Agera
Informera & kommunicera				Informera & kommunicera				Informera & kommunicera				
40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52
Ledningens genomgång	Prioriteringsarbete	Budget inmatas	Mått formuleras		Verksamhets- och handlingssplaner beslutas	Budget fastställs	Egenkontroll: verksamhets- och budgetstyrning			Ta fram plan för kommande års verksamhets- och ekonomistyrning		
MR												
Agera				Agera				Agera				Agera
Informera & kommunicera				Informera & kommunicera				Informera & kommunicera				

Förklaring:

- **Information/kommunikation** – en återkommande aktivitet kopplat till de ingående delarna i "ledstången". Det handlar både om att skapa delaktighet, förståelse och ha kontroll för att samtliga intressenter/beslutsfattare ska ha relevant information och kunna fatta beslut. Information/kommunikation behövs både i linjen och mellan olika verksamheter i koncernen.
- **Agera** – en återkommande reaktion på det som framkommer under de olika aktiviteterna. Det kan handla om åtgärder, beslut som tas, rutiner som förtydligas, förbättringsarbeten etc., i syfte att nå uppsatta mål.
- **MR** – månadsrapport klar
- **PR** – periodrapport klar
- **DR** – delårsrapport klar

Landstinget Dalarna

Vasagatan 27, Box 712

791 29 Falun

Telefon 023-49 00 00

Epost: landstinget.dalarna@ltdalarna.se

www.ltdalarna.se



Landstinget
DALARNA